

Sygn. akt II CZ 4/16

POSTANOWIENIE

Dnia 7 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Karol Weitz

w sprawie ze skargi T. S.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego z dnia 29 grudnia 2009 r.,

wydanym w sprawie z powództwa T. S.

przeciwko H. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 7 kwietnia 2016 r.,

zażalenia pozwanego

na wyrok Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 września 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny rozpoznawał skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 29 grudnia 2009 r., w którym oddalono apelację powódki T. S., wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 13 lipca 2009 r. Wyrokiem tym Sąd Okręgowy zsządził od pozwanego H. K. na rzecz powódki kwotę 5.000 zł i w pozostałym zakresie oddalił powództwo. Powództwo to obejmowało żądanie zachowku od pozwanego brata powódki w związku ze śmiercią ich ojca (spadkodawcy) S. K.

Jako podstawę skargi o wznowienie powódka wskazała art. 403 § 2 k.p.c., ponieważ w dniu 28 czerwca 2013 r. wydano postanowienie (sygn. I Ns .../12), zgodnie z którym, rodzice stron postępowania o zachówek – H. i S. K. nabyli przez zasiedzenie udział w wysokości $\frac{1}{2}$ nieruchomości położonej w P. przy ul. [...]. W postępowaniu poprzednim (o zachówek) przy obliczaniu masy spadkowej po S. K. (ojcu stron) fakt zasiedzenia nie był brany pod uwagę. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko powódki o istnieniu podstawy wznowienia wskazanej w art. 403 § 2 k.p.c. Rozważał także zachowanie terminu do wniesienia skargi (art. 407 § 1 k.p.c.) i stwierdził, że termin ten został zachowany, ponieważ powódka dowiedziała się o podstawie wznowienia w dniu 10 marca 2014 r. (tj. o wydaniu postanowienia z dnia 28 czerwca 2013 r.), a skargę złożyła w dniu 6 marca 2014 r.

Rozpoznając sprawę, Sąd Apelacyjny stwierdził, że zasiedzenie wspomnianego udziału w nieruchomości powinno być brane pod uwagę w postępowaniu o zachówek. W myśl art. 412 § 1 k.p.c. zachodzi zatem konieczność zbadania, w jakiej wysokości należy się powódce zachówek przy uwzględnieniu nowego ujęcia rozmiaru masy spadkowej. Jednakże na etapie postępowania apelacyjnego wartość zachowku ogranicza zakres zaskarżenia (tj. kwota 143.000 zł). Zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny, w którym oddalono apelację, powinien być zmieniony, przy czym z racji wystąpienia szczególnej sytuacji procesowej zmiana taka może nastąpić poprzez uchylene wyroku Sądu Okręgowego. Ze względu bowiem na zaskarżenie wyroku Sądu Okręgowego tylko w części, postępowanie o wznowienie postępowania na tej samej podstawie toczy się przed Sądem Apelacyjnym.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 3 września 2015 r. zmienił wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 grudnia 2009 r. w ten sposób, że uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w pkt 2 w części oddalającej powództwo o zapłatę i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Rozstrzygnięcie to pozwany zaskarżył zażaleniem na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., wskazując na naruszenie art. 386 § 1 i § 4 k.p.c. i domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., Sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Wniesione przez pozwanego zażalenie, obejmujące wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30 września 2015 r., oznacza, że przedmiotem kontroli staje się to, czy Sąd Apelacyjny miał podstawy do wydania zaskarżonego wyroku przy założeniu istnienia przesłanek w postaci nierozpoznania istoty sprawy o zachówek przez Sąd pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny trafnie wyjaśnił, że udział w nieruchomości, której zasiedzenie przez spadkodawcę i jego żonę stwierdzono postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 28 czerwca 2013 r., wchodził do spadku po tych osobach. Ustalono także, że wartość tego udziału nie była uwzględniona przez oba Sądy meriti przy ustalaniu zachowku, przy czym powódka powoływała się ten element majątku zmarłych w obu instancjach pierwotnego postępowania. Zachodziła zatem konieczność określenia ponownie wysokości należnego powódce zachowku przy uwzględnieniu aktualnej masy spadkowej po zmarłym, jednakże na etapie postępowania apelacyjnego wartość zachowku ogranicza zakres możliwego zaskarżenia (kwotę 143 000 zł). Prowadzi to do konieczności zmiany wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 grudnia 2009 r., w którym oddalono apelację powódki. Sąd Apelacyjny - wznowiając postępowanie - dostrzegł zatem potrzebę ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy o zachówek (art. 412 § 2 k.p.c.).

Z akt sprawy istotnie wynika to, że w związku z zaskarżeniem wyroku Sądu Okręgowego z dnia 13 lipca 2009 r. postępowanie o wznowienie postępowania (na tej samej podstawie prawnej) toczy się zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i Sądem Apelacyjnym (por. pismo powódki z dnia 8 sierpnia 2014 r., k. 58-59 akt sprawy). Na tę okoliczność wyraźnie powołano się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. W tej sytuacji trudno zarzucić Sądowi Apelacyjnemu, że nie kontynuował - po wznowieniu postępowania - samodzielnie postępowania rozpoznawczego w sprawie o zachowek, lecz dokonał zmiany objętego skargą o wznowienie wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 grudnia 2009 r. w ten sposób, że uchylił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 29 lipca 2009 r. na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w pkt 2 w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 143 000 zł i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Niezależnie bowiem od czasu prawomocnego zakończenia sprawy o zasiedzenie udziału w nieruchomości przez spadkodawcę i jego żonę, nie doszło jednak do rozpoznania istoty sprawy przez Sąd Okręgowy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., skoro przy obliczeniu zachowku nie wzięto pod uwagę tego istotnego składnika majątkowego spadkodawcy.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy oddalił zażalenie jako nieuzasadnione (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).

kc

db, jw.